

Preliminär utgåva

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 12 april 2018 (*)

”Begäran om förhandsavgörande – Rätt till familjeåterförening – Direktiv 2003/86/EG – Artikel 2 led f – Begreppet ’underårig utan medföljande vuxen’ – Artikel 10.3 a – En flyktings rätt till familjeåterförening med sina föräldrar – Flykting som är yngre än arton år vid tidpunkten för dennes inresa i medlemsstaten och inlämnandet av asylansökan, men äldre än arton år vid tidpunkten för antagandet av beslutet om beviljande av asyl och för inlämnandet av ansökan om familjeåterförening – Tidpunkt som är avgörande för fastställandet av om den berörda personen är ’underårig’”

I mål C-550/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Rechtbank Den Haag (Domstolen i Haag, Nederländerna) genom beslut av den 26 oktober 2016, som inkom till domstolen den 31 oktober 2016, i målet

A,

S

mot

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Ilešič (referent) samt domarna A. Rosas, C. Toader, A. Prechal och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: Y. Bot,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 14 september 2017,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- A och S, genom N.C. Blomjous och S. Wierink, advocaten,
- Nederländernas regering, genom M.K. Bulterman, A.M. de Ree och H.S. Gijzen, samtliga i egenskap av ombud,
- Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,

Europeiska kommissionen, genom C. Cattabriga och G. Wils, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 26 oktober 2017 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2 led f i rådets direktiv 2003/86/EG av

den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (EUT L 251, 2003, s. 12).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan två eritreanska medborgare, A och S, och å andra sidan Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (statssekreterare med ministerlika befogenheter vid ministeriet för säkerhet och rättskipning, Nederländerna). Målet rör Staatssecretaris beslut att inte bevilja A och S, samt deras tre underåriga söner, ett tillfälligt uppehållstillstånd för familjeåterförening med deras äldre dotter.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 2003/86

3 I direktiv 2003/86 fastställs villkoren för utövandet av rätten till familjeåterförening för tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på medlemsstaternas territorier.

4 Skälen 2, 4, 6 och 8–10 i direktiv 2003/86 har följande lydelse:

”(2) Åtgärderna avseende familjeåterförening bör antas i överensstämmelse med den skyldighet att skydda familjen och att respektera familjelivet som har stadfäst i en rad folkrättsliga instrument. Detta direktiv respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns särskilt i artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

...

(4) Familjeåterförening är ett nödvändigt medel för att möjliggöra familjelivet. Familjeåterförening bidrar till att skapa en social och kulturell stabilitet som underlättar tredjelandsmedborgarnas integrering i medlemsstaterna, som även främjar den ekonomiska och sociala sammanhållningen, vilket är ett av gemenskapens grundläggande mål enligt fördraget.

...

(6) För att säkerställa skyddet för familjen och bevarandet eller skapandet av familjelivet, bör de materiella villkoren för utövandet av rätten till familjeåterförening fastställas enligt gemensamma kriterier.

...

(8) Situationen för flyktingar bör ges särskild uppmärksamhet med anledning av de skäl som tvingat dem att fly från sitt land och hindrar dem från att leva ett normalt familjeliv där. Deras rätt till familjeåterförening bör därför regleras av förmånligare villkor.

(9) Familjeåterförening bör under alla omständigheter gälla medlemmarna i kärnfamiljen, det vill säga make/maka och underåriga barn.

(10) Det är upp till medlemsstaterna att avgöra huruvida de önskar tillåta familjeåterförening för släktingar i rakt uppstigande led, ogifta myndiga barn, ...”

5 I artikel 2 i direktiv 2003/86 föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med

a) *tredjelandsmedborgare*: personer som inte är unionsmedborgare enligt artikel 17.1 i fördraget,

b) *flykting*: tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som beviljats flyktingstatus enligt Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 angående flyktingars rättsliga ställning, ändrad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967,

c) *referensperson*: en tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i en medlemsstat och som ansöker om familjeåterförening, eller vars familjemedlemmar ansöker om familjeåterförening för att förenas med honom/henne,

d) *familjeåterförening*: inresa och vistelse i en medlemsstat för familjemedlemmar till en tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i den medlemsstaten, för att upprätthålla familjeenheten, oavsett om familjebanden knutits före eller efter referenspersonens inresa,

...

f) *underårig utan medföljande vuxen*: tredjelandsmedborgare eller statslös person som är yngre än arton år och som anländer till medlemsstaternas territorier utan medföljande vuxen som enligt lag eller sedvana ansvarar för den underårige, så länge som denne inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, eller en underårig som lämnas utan medföljande vuxen efter att ha anlärt till medlemsstaternas territorier.”

6 I artikel 3 i direktiv 2003/86 anges följande:

”1. Detta direktiv skall tillämpas när referenspersonen innehar ett uppehållstillstånd med en giltighetstid på minst ett år som utfärdats av en medlemsstat och har välgrundade utsikter att få ett varaktigt uppehållstillstånd, om hans eller hennes familjemedlemmar är tredjelandsmedborgare, oberoende av deras rättsliga ställning.

2. Detta direktiv skall inte tillämpas när referenspersonen

- a) ansöker om att beviljas flyktingstatus och vars ansökan ännu inte har lett till ett slutligt beslut,
- b) har tillstånd att vistas i en medlemsstat med stöd av ett tillfälligt skydd eller som ansöker om tillstånd att vistas i medlemsstaten i avvaktan på ett beslut om sin ställning,
- c) har tillstånd att vistas i en medlemsstat på grundval av alternativa skyddsformer enligt internationella förpliktelser, nationell lagstiftning eller praxis i medlemsstaterna, eller som har ansökt om uppehållstillstånd av denna anledning och som avvaktar ett beslut om sin ställning.

...

5. Detta direktiv skall inte påverka medlemsstaternas möjligheter att anta eller behålla förmånligare bestämmelser.”

7 I artikel 4.2 i direktiv 2003/86 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får i lag eller annan författning, enligt detta direktiv och med iakttagande av villkoren i kapitel IV, tillåta inresa och vistelse för följande familjemedlemmar:

- a) Släktingar i rakt uppstigande led av första graden till referenspersonen eller dennes make/maka, om släktingarna är beroende av referenspersonen eller dennes make/maka för sin försörjning och saknar annat nödvändigt familjemässigt stöd i ursprungslandet.

...”

8 I artikel 5 i direktiv 2003/86 anges följande:

”1. Medlemsstaterna skall avgöra om en ansökan till de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten om inresa och vistelse för familjeåterförening skall lämnas in av referenspersonen eller av dennes familjemedlemmar.

...

4. Så snart som möjligt och under alla omständigheter senast nio månader efter det att ansökan har lämnats in, skall medlemsstatens behöriga myndigheter skriftligen underrätta den person som har lämnat in ansökan om beslutet.

Om prövningen av ansökan är av komplicerad natur, får tidsfristen i första stycket i undantagsfall förlängas.

Ett beslut om avslag skall motiveras. Samtliga följder av att ett beslut inte har fattats när tidsfristen i första stycket löper ut skall regleras i den berörda medlemsstatens nationella lagstiftning.

5. Vid prövningen av ansökan skall medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till att underåriga barns bästa skall komma i främsta rummet.”

9 I artikel 7.1 i direktiv 2003/86 föreskrivs att medlemsstaterna får kräva att den person som har lämnat in ansökan om familjeåterförening lägger fram bevis för att referenspersonen har en bostad, en sjukförsäkring och försörjningsmedel som uppfyller kraven i denna bestämmelse.

10 Kapitel V i direktiv 2003/86 har rubriken ”Familjeåterförening för flyktingar” och innehåller direktivets artiklar 9–12. I artikel 9.1 och 9.2 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Detta kapitel skall tillämpas på familjeåterförening för sådana flyktingar som erkänns av medlemsstaterna.

2. Medlemsstaterna får begränsa tillämpningen av detta kapitel till flyktingar vilkas familjeband har etablerats före inresan.”

11 I artikel 10 i direktiv 2003/86 anges följande:

”1. Artikel 4 skall tillämpas på definitionen av familjemedlemmar, med undantag av artikel 4.1 tredje stycket som inte skall tillämpas på barn till flyktingar.

2. Medlemsstaterna får tillåta familjeåterförening för andra familjemedlemmar än de som anges i artikel 4, om de är beroende av flyktingen för sin försörjning.

3. Om en flykting är underårig utan medföljande vuxen

a) skall medlemsstaterna tillåta inresa och vistelse i familjeåterföreningssyfte för hans eller hennes släktingar i rakt uppstigande led av första graden utan att tillämpa villkoren i artikel 4.2 a,

b) får medlemsstaterna tillåta inresa och vistelse i familjeåterföreningssyfte för hans eller hennes legala vårdnadshavare eller varje annan familjemedlem, om flyktingen inte har några släktingar i rakt uppstigande led eller om de inte går att spåra.”

12 Artikel 11 i direktiv 2003/86 har följande lydelse:

”1. Vad gäller inlämnandet och prövningen av ansökan skall artikel 5 tillämpas, med förbehåll för punkt 2 i den här artikeln.

2. Om en flykting inte kan styrka sina familjeband med offentliga handlingar, skall medlemsstaten beakta andra bevis för att sådana band föreligger enligt nationell lagstiftning. Ett beslut om avslag på ansökan får inte uteslutande bygga på avsaknad av skriftlig bevisning.”

13 I artikel 12.1 i direktiv 2003/86 anges följande:

”Med avvikelse från artikel 7 får medlemsstaterna i samband med ansökningar som rör sådana familjemedlemmar som avses i artikel 4.1 inte kräva att flyktingen och/eller dennes familjemedlemmar skall styrka att flyktingen uppfyller villkoren i artikel 7.

Utan att internationella åtaganden åsidosätts, får medlemsstaterna, om familjeåterförening är möjlig i ett tredje land med vilket referenspersonen och/eller familjemedlemmen har särskild anknytning, kräva de uppgifter som avses i första stycket.

Medlemsstaterna får kräva att flyktingen uppfyller villkoren i artikel 7.1 om ansökan om familjeåterförening inte lämnas in inom tre månader efter det att flyktingstatus har beviljats.”

Direktiv 2011/95/EU

14 Följande anges i skälen 18, 19 och 21 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som

subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 337, 2011, s. 9):

”(18) Medlemsstaterna bör i första hand ta hänsyn till barnets bästa när de genomför detta direktiv, i enlighet med 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter. Vid en bedömning av barnets bästa bör medlemsstaterna särskilt beakta principen om familjesammanhållning, den underåriges välfärd och sociala utveckling, överväganden om trygghet och säkerhet och den underåriges synpunkter med hänsyn till hans eller hennes ålder och mognad.

(19) Det är nödvändigt att begreppet familjemedlemmar breddas så att hänsyn tas till de särskilda omständigheter av olika slag som kan förekomma vid fall av beroendeställning och till den särskilda omsorg som bör ägnas åt att tillvarata barnets bästa.

...

(21) Erkännandet av flyktingstatus är en fastställelse av redan existerande rättigheter.”

15 I artikel 2 i direktiv 2011/95 anges följande:

”I detta direktiv gäller följande definitioner

...

d) *flykting*: en tredjelandsmedborgare som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp befinner sig utanför det land där han eller hon är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd, eller en statslös person som av samma skäl som nämnts ovan befinner sig utanför det land där han eller hon tidigare hade sin vanliga vistelseort och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit och som inte omfattas av artikel 12.

e) *flyktingstatus*: en medlemsstats erkännande av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som flykting ...”

16 I artikel 13 i direktiv 2011/95, som har rubriken ”Beviljande av flyktingstatus”, anges att ”[m]edlemsstaterna ska bevilja en tredjelandsmedborgare eller en statslös person flyktingstatus om han eller hon kan betraktas som flykting enligt kapitlen II och III”. Dessa kapitel rör bedömningen av ansökningar om internationellt skydd respektive villkoren för att betraktas som flykting.

Direktiv 2013/32/EU

17 Skäl 33 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L 180, 2013, s. 60) lyder enligt följande:

”I överensstämmelse med [stadgan om de grundläggande rättigheterna] och Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter från 1989 bör barnets bästa komma i främsta rummet när medlemsstaterna tillämpar detta direktiv. Vid bedömningen av vad som är barnets bästa bör medlemsstaterna i synnerhet ta vederbörlig hänsyn till den underåriges välbefinnande och sociala utveckling, inklusive hans eller hennes bakgrund.”

18 Artikel 31 i direktiv 2013/32 har rubriken ”Prövningsförfarande”. I artikel 31.7 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får prioritera en prövning av en ansökan om internationellt skydd i enlighet med de grundläggande principerna och garantierna i kapitel II, i synnerhet,

a) om ansökan kan förväntas vara välgrundad,

b) om sökanden är utsatt i den mening som avses i artikel 22 i [Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/33/EU av den 26 juni 2013 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L 180, 2013, s. 96)] eller är i behov av särskilda förfarandegarantier, särskilt ensamkommande barn.”

Nederländsk rätt

19 Enligt artikel 29.2 c i Vreemdelingenwet 2000 (2000 års utlänningslag) kan ett sådant tidsbegränsat uppehållstillstånd av asylskäl som avses i artikel 28 i samma lag beviljas för modern och fadern till en utlänning som är en underårig utan medföljande vuxen, i den mening som avses i artikel 2 led f i direktiv 2003/86, om föräldrarna vid tidpunkten för den berörda utlänningens inresa i landet ingick i utlänningens kärnfamilj och reste in i Nederländerna samtidigt som utlänningen eller inom tre månader från det att utlänningen beviljades ett sådant tidsbegränsat uppehållstillstånd som avses i artikel 28.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

20 A:s och S:s dotter anlände ensam till Nederländerna när hon ännu var underårig. Den 26 februari 2014 lämnade hon in en asylansökan, och den 2 juni 2014 blev hon myndig.

21 Genom beslut av den 21 oktober 2014 beviljade Staatssecretaris henne ett uppehållstillstånd av asylskäl med en giltighetstid på fem år och med verkan från dagen då asylansökan lämnades in.

22 Den 23 december 2014 ingav organisationen Vluchtelingenwerk Midden-Nederland i A:s och S:s dotters namn en ansökan om ett tillfälligt uppehållstillstånd för hennes föräldrar och hennes tre underåriga bröder i familjeåterföreningssyfte.

23 Den 27 maj 2015 avslog Staatssecretaris ansökan med motiveringen att A:s och S:s dotter hade varit myndig vid den tidpunkt då ansökan gavs in. Staatssecretaris fann vid omprövning den 13 augusti 2015 inte skäl att ändra beslutet.

24 Den 3 september 2015 överklagade A och S avslagsbeslutet till Rechtbank Den Haag (Domstolen i Haag, Nederländerna).

25 Till stöd för sin talan gjorde A och S gällande att det framgår av artikel 2 led f i direktiv 2003/86 att det är den tidpunkt då den berörda personen reste in i medlemsstaten som är avgörande för fastställandet av huruvida han eller hon kan kvalificeras som ”underårig utan medföljande vuxen” i den bestämmelsens mening. Staatssecretaris anser däremot att det är den tidpunkt då ansökan om familjeåterförening ingavs som är avgörande i detta hänseende.

26 Den hänskjutande domstolen har påpekat att Raad van State (Högsta förvaltningsdomstolen, Nederländerna) i två domar av den 23 november 2015 slog fast att den omständigheten att en utlänning har uppnått myndighetsålder efter inresan i Nederländerna kan beaktas för att fastställa huruvida han eller hon ska omfattas av tillämpningsområdet för artikel 2 led f i direktiv 2003/86.

27 Den hänskjutande domstolen anser att det framgår av artikel 2 led f i direktiv 2003/86 att frågan huruvida någon har ställning som ”underårig utan medföljande vuxen” i princip ska bedömas utifrån den tidpunkt då den berörda personen reste in i medlemsstaten. Visserligen nämns i denna bestämmelse två undantag från denna princip, nämligen det fallet att en underårig som inledningsvis har en medföljande vuxen med sig därefter lämnas ensam, samt det fallet att en underårig som anländer till medlemsstaternas territorier utan medföljande vuxen därefter tas om hand av en vuxen som ansvarar för honom eller henne. Omständigheterna i det aktuella fallet omfattas dock inte av något av dessa undantag och det finns inget i bestämmelsens lydelse som ger stöd för att den skulle tillåta ytterligare undantag från nämnda princip.

28 Mot denna bakgrund beslutade Rechtbank Den Haag (Domstolen i Haag) att vilandeförklara målet och att ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Ska, när det gäller familjeåterförening av flyktingar, uttrycket ’underårig utan medföljande vuxen’ i den mening som avses i artikel 2 led f i direktiv 2003/86 förstås så, att det även avser en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som är yngre än arton år och som anländer till en medlemsstat utan medföljande vuxen som enligt lag eller sedvana ansvarar för den underårige, när den underårige

- ansöker om asyl,
- under asylförfarandets gång fyller arton år i medlemsstaten,
- beviljas asyl med retroaktiv verkan från och med ansökningsdagen, och

– därefter ansöker om familjeåterförening?”

Prövning av tolkningsfrågan

29 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 2 led f i direktiv 2003/86 ska tolkas så, att en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som var yngre än arton år vid inresan i en medlemsstat och vid inlämnandet av asylansökan i den staten, men som under asylförfarandets gång uppnår myndighetsålder och därefter beviljas asyl med retroaktiv verkan från och med ansökningsdagen, ska betraktas som en ”underårig utan medföljande vuxen” i den bestämmelsens mening.

30 A och S anser att frågan ska besvaras jakande, medan den nederländska och den polska regeringen liksom Europeiska kommissionen är av motsatt uppfattning. Den nederländska regeringen har närmare bestämt gjort gällande att det ankommer på medlemsstaterna att bestämma vilken som är den relevanta tidpunkten för fastställandet av om en flykting ska betraktas som underårig utan medföljande vuxen i den mening som avses i artikel 2 led f i direktiv 2003/86. Den polska regeringen och kommissionen anser däremot att det går att fastställa vilken denna tidpunkt är på grundval av direktivet. Kommissionen anser att denna tidpunkt är då ansökan om familjeåterförening lämnas in, medan den polska regeringen menar att det är den tidpunkt då ett beslut med anledning av denna ansökan antas.

31 EU-domstolen erinrar om att syftet med direktiv 2003/86, enligt dess artikel 1, är att fastställa villkoren för utövandet av den rätt till familjeåterförening som tillkommer tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på medlemsstaternas territorier.

32 Det framgår av skäl 8 i direktivet att detta ger flyktingar förmånligare villkor för att utöva sin rätt till familjeåterförening, eftersom deras situation kräver särskild uppmärksamhet med anledning av de skäl som tvingat dem att fly från sitt land och hindrar dem från att leva ett normalt familjeliv där.

33 Ett av dessa förmånligare villkor gäller familjeåterförening med en flyktings släktingar i rakt uppstigande led av första graden.

34 Medan en sådan möjlighet till familjeåterförening enligt artikel 4.2 a i direktiv 2003/86 i princip endast föreligger om medlemsstaten väljer att tillåta den, och bland annat är villkorad av ett krav på att släktingar i rakt uppstigande led av första graden är beroende av referenspersonen för sin försörjning och saknar annat nödvändigt familjemässigt stöd i ursprungslandet, anges i artikel 10.3 a i direktivet, genom ett avsteg från denna princip, att underåriga flyktingar utan medföljande vuxen har en rätt till sådan familjeåterförening som varken är beroende av medlemsstaternas skönsmässiga bedömning eller är underkastad de villkor som uppställs i artikel 4.2 a.

35 Begreppet ”underårig utan medföljande vuxen”, som inom ramen för direktiv 2003/86 endast används i artikel 10.3 a, definieras i artikel 2 led f i direktivet.

36 Det framgår av den bestämmelsen att med ”underårig utan medföljande vuxen”, avses i direktiv 2003/86 en ”tredjelandsmedborgare eller statslös person som är yngre än arton år och som anländer till medlemsstaternas territorier utan medföljande vuxen som enligt lag eller sedvana ansvarar för den underårige, så länge som denne inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, eller en underårig som lämnas utan medföljande vuxen efter att ha anlånt till medlemsstaternas territorier”.

37 Bestämmelsen anger således två villkor, nämligen att den berörda personen ska vara ”underårig” samt ”utan medföljande vuxen”.

38 När det gäller det andra av dessa båda villkor hänför sig bestämmelsen till den tidpunkt då den berörda personen reser in i den berörda medlemsstaten. Dock framgår det av samma bestämmelse att det finns två fall då även omständigheter som inträffar i ett senare skede ska beaktas. Sålunda ska det anses att en underårig som anländer till medlemsstaternas territorier utan medföljande vuxen men som därefter tas om hand av en vuxen, som enligt lag eller sedvana ansvarar för honom eller henne, inte uppfyller det andra villkoret, medan en underårig som inledningsvis har en medföljande vuxen med sig och därefter lämnas ensam däremot ska anses vara ”utan medföljande vuxen” och därför ska anses uppfylla villkoret.

39 När det gäller det första av de två villkor som nämns ovan i punkt 37, vilket är det enda villkoret som det nationella målet handlar om, anger artikel 2 led f i direktiv 2003/86 endast att personen ska vara ”yngre än arton år”,

utan att precisera vid vilken tidpunkt detta villkor ska vara uppfyllt.

- 40 Det följer emellertid inte på något sätt av denna omständighet att det ankommer på varje medlemsstat att själv bestämma vilken tidpunkt som den vill utgå ifrån vid bedömningen av om nämnda villkor är uppfyllt.
- 41 Det ska erinras om att det följer såväl av kravet på en enhetlig tillämpning av unionsrätten som av likhetsprincipen, att ordalydelsen i en unionsbestämmelse som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för fastställandet av bestämmelsens innebörd och tillämpningsområde, i regel ska ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela unionen, med beaktande av bland annat det sammanhang i vilket bestämmelsen förekommer och det mål som eftersträvas med den aktuella lagstiftningen (dom av den 26 juli 2017, *Ouhrami*, C-225/16, EU:C:2017:590, punkt 38 och där angiven rättspraxis).
- 42 I detta hänseende ska det för det första noteras att varken artikel 2 led f i direktiv 2003/86 eller artikel 10.3 a i direktivet hänvisar till nationell lagstiftning eller till medlemsstaterna. Det är däremot fallet med andra bestämmelser i samma direktiv, såsom artikel 5.1 och artikel 11.2, vilket tyder på att unionslagstiftaren skulle ha lagt in en sådan hänvisning även i detta sammanhang om den hade velat överlåta åt varje medlemsstat att själv fastställa den tidpunkt fram till vilken den berörda personen måste vara underårig för att komma i åtnjutande av rätten till familjeåterförening med sina föräldrar.
- 43 Därefter konstaterar EU-domstolen att artikel 10.3 a i direktiv 2003/86 ger medlemsstaterna en specifik positiv skyldighet, vilken motsvaras av en tydligt definierad rättighet. Bestämmelsen innebär att medlemsstaterna är skyldiga att i det fall som däri fastställs tillåta familjeåterförening för släktingar till referenspersonen i rakt uppstigande led av första graden utan att ha något utrymme för skönsmässig bedömning.
- 44 Slutligen ska det påpekas att direktiv 2003/86 inte endast syftar till att främja familjeåterförening och bevilja skydd för tredjelandsmedborgare, bland annat underåriga sådana, i största allmänhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 december 2012, *O m.fl.*, C-356/11 och C-357/11, EU:C:2012:776, punkt 69), utan artikel 10.3 a i direktivet syftar särskilt till att säkerställa ett utökat skydd för de flyktingar som har ställning som underåriga utan medföljande vuxen.
- 45 Under dessa omständigheter slår EU-domstolen fast att även om det i direktiv 2003/86 inte uttryckligen fastställs fram till vilken tidpunkt en flykting måste vara underårig för att komma i åtnjutande av rätten till familjeåterförening enligt artikel 10.3 a, framgår det dock av syftet med denna bestämmelse och av det faktum att bestämmelsen inte ger medlemsstaterna något utrymme för skönsmässig bedömning, liksom avsaknaden av hänvisningar till nationell rätt i detta avseende, att det inte kan överlåtas till varje medlemsstat att fastställa denna tidpunkt efter eget skön.
- 46 Det är också viktigt att lägga till att den situation som är aktuell i det nationella målet inte, i detta hänseende, är jämförbar med den som åberopats av den nederländska regeringen, och som gav upphov till domen av den 17 juli 2014, *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:2092). I den domen behandlades artikel 4.5 i direktiv 2003/86, där det anges att ”[f]ör att garantera en bättre integration och förhindra tvångsäktenskap får medlemsstaterna kräva att referenspersonen och dennes make/maka skall ha uppnått en viss lägsta ålder, och högst 21 år, innan maken/makan kan återförenas med referenspersonen”.
- 47 Till skillnad från artikel 10.3 a i direktiv 2003/86 är artikel 4.5 i samma direktiv nämligen frivillig till sin karaktär och den tillerkänner dessutom uttryckligen medlemsstaterna ett utrymme för skönsmässig bedömning för fastställandet av den minimiålder för referenspersonen och dennes make som medlemsstaterna, i förekommande fall, önskar tillämpa för att uppnå den legitima målsättningen att garantera en bättre integration och förhindra tvångsäktenskap. De skillnader som blir resultatet av att det står varje medlemsstat fritt att själv fastställa den tidpunkt som myndigheterna ska utgå från vid sin prövning av om ålderskravet är uppfyllt, är således helt och hållet förenliga med artikel 4.5 i direktiv 2003/86 sett till bestämmelsens art och syfte, till skillnad från vad som är fallet med direktivets artikel 10.3 a.
- 48 När det mer specifikt gäller frågan om vilken tidpunkt som ska utgöra utgångspunkten vid bedömningen av om en flykting på grund av sin ålder ska betraktas som underårig och därmed ha rätt till familjeåterförening enligt artikel 10.3 a i direktiv 2003/86, finner EU-domstolen att den frågan ska besvaras med hänsyn till direktivets ordalydelse, systematik och syfte, och med beaktande av det regelverk som bestämmelsen ingår i samt de allmänna unionsrättsliga principerna.

- 49 I detta avseende följer det av punkterna 38 och 39 ovan att varken ordalydelsen i artikel 2 led f i direktiv 2003/86 eller ordalydelsen i artikel 10.3 a i direktivet i sig är tillräcklig för att ge ett svar på den frågan.
- 50 Vad gäller systematiken i direktiv 2003/86 ska det påpekas att det följer av artikel 3.2 a att direktivet inte ska tillämpas när referenspersonen är en tredjelandsmedborgare som ansöker om att beviljas flyktingstatus och vars ansökan ännu inte har lett till ett slutligt beslut. Enligt artikel 9.1 i direktivet ska kapitel V, där artikel 10.3 a ingår, tillämpas på familjeåterförening för sådana flyktingar som erkänns av medlemsstaterna.
- 51 Den omständigheten att en asylsökandes möjlighet att ansöka om familjeåterförening med stöd av direktiv 2003/86 sålunda är villkorad av att hans eller hennes asylansökan redan har lett till ett slutligt positivt beslut kan dock enkelt förklaras av det faktum att det, innan ett sådant beslut antas, är omöjligt att med säkerhet veta om den berörda personen uppfyller villkoren för flyktingstatus, vilket i sin tur är en förutsättning för att ges rätt till familjeåterförening.
- 52 I detta sammanhang bör det erinras om att flyktingstatus ska beviljas en person som uppfyller de minimikrav som uppställs i unionsrätten. Enligt artikel 13 i direktiv 2011/95 ska medlemsstaterna bevilja en tredjelandsmedborgare eller en statslös person flyktingstatus om han eller hon kan betraktas som flykting enligt kapitlen II och III i det direktivet, och medlemsstaterna har inte något utrymme för skönsmässig bedömning i detta avseende (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 juni 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, punkt 63).
- 53 Vidare anges i skäl 21 i direktiv 2011/95 att erkännandet av flyktingstatus är en fastställelse av redan existerande rättigheter.
- 54 Det betyder att efter det att en ansökan om internationellt skydd getts in i enlighet med kapitel II i direktiv 2011/95, har en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som uppfyller de materiella villkoren i kapitel III i direktivet en subjektiv rätt till att beviljas flyktingstatus, även innan det har fattats något formellt beslut i detta avseende.
- 55 Att under dessa omständigheter låta rätten till familjeåterförening enligt artikel 10.3 a i direktiv 2003/86 vara beroende av när den behöriga nationella myndigheten formellt antar beslutet om beviljande av flyktingstatus för den berörda personen och således låta denna rätt vara beroende av den skyndsamhet med vilken myndigheten handlägger ansökan om internationellt skydd, skulle innebära att bestämmelsens ändamålsenliga verkan äventyras och det skulle strida inte bara mot direktivets syfte – som är att främja familjeåterförening och att i detta avseende ge flyktingar, bland annat underåriga utan medföljande vuxen, ett särskilt skydd – utan även mot principerna om likabehandling och rättssäkerhet.
- 56 En sådan tolkning skulle nämligen leda till att två jämnåriga flyktingar – som båda är underåriga utan medföljande vuxen och som ansökt om internationellt skydd vid samma tidpunkt – skulle riskera att behandlas på olika sätt vad gäller rätten till familjeåterförening beroende på hur lång tid det tar att handlägga ansökningarna. Handläggningstiden är något som flyktingarna i allmänhet inte kan påverka och som kan bero på hur pass komplicerade ärendena är, men även på såväl de behöriga myndigheternas arbetsbelastning som de politiska val som gjorts av medlemsstaterna vad gäller den personal som ställts till dessa myndigheters förfogande och de ärenden som ska ges prioritet.
- 57 Med hänsyn till att en asylprocess kan ta betydande tid i anspråk och att de tidsgränser som föreskrivs i unionslagstiftningen ofta överskrids, särskilt under perioder av betydande tillströmning av personer som ansöker om internationellt skydd, finner EU-domstolen dessutom att om rätten till familjeåterförening gjordes avhängig den tidpunkt då asylprocessen avslutas, skulle det kunna medföra att en betydande del av de flyktingar som har ansökt om internationellt skydd i egenskap av underåriga utan medföljande vuxen, fräntas den rätten samt det skydd som artikel 10.3 a i direktiv 2003/86 ska ge dem.
- 58 I stället för att uppmuntra de nationella myndigheterna till att prioritera ansökningar om internationellt skydd från underåriga utan medföljande vuxen för att ta hänsyn till dessa personers särskilda sårbarhet – en möjlighet som numera uttryckligen ges i artikel 31.7 b i direktiv 2013/32 – skulle en sådan tolkning för övrigt kunna ha motsatt verkan genom att motverka målet att, i enlighet med artikel 24.2 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, låta barnets bästa komma i främsta rummet när medlemsstaterna tillämpar dessa direktiv, vilket eftersträvas genom såväl direktiv 2013/32 som direktiven 2003/86 och 2011/95.

59 Dessutom skulle denna tolkning leda till att det blev fullkomligt omöjligt för en underårig utan medföljande vuxen, som har ansökt om internationellt skydd, att förutsäga om han eller hon kommer att ges rätt till familjeåterförening med sina föräldrar, vilket skulle kunna skada rättssäkerheten.

60 Genom att i stället använda tidpunkten för inlämnandet av ansökan om internationellt skydd som referens vid bedömningen av en flyktings ålder vid tillämpningen av artikel 10.3 a i direktiv 2003/86, kan man garantera att samtliga sökande som kronologiskt sett befinner sig i samma situation ges en likadan och förutsägbar behandling, samt se till att ett bifall till en ansökan om familjeåterförening i huvudsak beror på omständigheter som kan tillskrivas sökanden och inte sådana omständigheter som kan tillskrivas administrationen, såsom den tid det tar att handlägga ansökan om internationellt skydd eller ansökan om familjeåterförening (se, analogt, dom av den 17 juli 2014, Noorzia, C-338/13, EU:C:2014:2092, punkt 17).

61 Det är riktigt att eftersom det, såsom den nederländska regeringen och kommissionen har påpekat, skulle vara oförenligt med syftet med artikel 10.3 a i direktiv 2003/86 om en flykting som hade ställning som underårig utan medföljande vuxen vid tidpunkten för sin ansökan, men som blivit myndig under förfarandets gång, kunde åberopa denna bestämmelse utan någon som helst begränsning i tiden för att beviljas familjeåterförening, måste flyktingens ansökan om familjeåterförening ske inom rimlig tid. Vid fastställandet av denna rimliga tidsfrist ska den lösning som valts av unionslagstiftaren i ett liknande sammanhang i artikel 12.1 tredje stycket i direktivet vara vägledande. Detta innebär att en ansökan om familjeåterförening med stöd av artikel 10.3 a i direktivet, i en sådan situation, i princip ska lämnas in inom tre månader efter det att den berörda underåriga personen har beviljats flyktingstatus.

62 Vad gäller de andra tidpunkter som under det aktuella förfarandet har föreslagits som referenstidpunkt för fastställandet av huruvida en flykting kan betraktas som underårig, konstaterar EU-domstolen för det första att tidpunkten för inresan i en medlemsstat i princip inte kan ges en avgörande betydelse på grund av den inneboende koppling som föreligger mellan rätten till familjeåterförening enligt artikel 10.3 a i direktiv 2003/86 och en persons flyktingstatus, varav beviljandet är beroende av den berörda personens inlämnande av en ansökan om internationellt skydd.

63 För det andra konstaterar EU-domstolen att när det gäller tidpunkten för inlämnandet av ansökan om familjeåterförening och tidpunkten för det slutliga beslutet med anledning av denna ansökan, räcker det att erinra om att det framgår av bland annat punkt 55 i förevarande dom att rätten till familjeåterförening enligt artikel 10.3 a i direktiv 2003/86 inte kan vara beroende av den tidpunkt då den behöriga nationella myndigheten formellt antar beslutet att bevilja referenspersonen flyktingstatus. Det skulle emellertid just vara fallet om en av dessa tidpunkter betraktades som avgörande, eftersom referenspersonen, såsom påpekats ovan i punkterna 50 och 51, inte kan ansöka om familjeåterförening förrän efter det att ett beslut om beviljande av flyktingstatus har antagits.

64 Mot bakgrund av vad som anförts ovan ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Artikel 2 led f, jämförd med artikel 10.3 a, i direktiv 2003/86, ska tolkas så, att en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som var yngre än arton år vid inresan i en medlemsstat och vid inlämnandet av asylansökan i den staten, men som under asylförfarandets gång uppnår myndighetsålder och därefter beviljas flyktingstatus, ska betraktas som en ”underårig utan medföljande vuxen” i den bestämmelsens mening.

Rättegångskostnader

65 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Artikel 2 led f, jämförd med artikel 10.3 a, i rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening, ska tolkas så, att en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som var yngre än arton år vid inresan i en medlemsstat och vid inlämnandet av asylansökan i den staten, men som under asylförfarandets gång uppnår myndighetsålder och därefter beviljas flyktingstatus, ska betraktas som en ”underårig utan medföljande vuxen” i den bestämmelsens mening.

Underskrifter

[*](#) Rättegångsspråk: nederländska.